

Dorota Kowalczyk*

Zmiany w europejskim nadzorze bankowym po kryzysie finansowym

Wstęp

W dobie globalizacji gospodarki różnych krajów oraz instytucje finansowe na całym świecie są ze sobą powiązane, a więc kłopoty występujące w jednych przyczyniają się do pogorszenia sytuacji innych [Rosati, 2014, s. 374]. Kryzys finansowy lat 2007–2008 szybko rozprzestrzenił się poza granice Stanów Zjednoczonych, chociaż wydawało się, że kraj ten ma prężnie działający system nadzoru bankowego, który powinien dostatecznie wcześniej wychwycić sygnały świadczące o zagrożeniu kryzysem finansowym. Kraje europejskie również zostały objęte kryzysem, zarówno bankowym, jak i finansowym. Już podczas trwania kryzysu, ale także po jego najbardziej negatywnych efektach, jakimi były upadłości banków, rozpoczęto prace nad zmianami w europejskim nadzorze bankowym, aby ograniczyć skutki kryzysu, ale przede wszystkim, aby wyeliminować jego przyczyny.

Celem opracowania jest ukazanie wpływu, jaki wywarł kryzys finansowy na europejski oraz polski nadzór bankowy. Artykuł powstał na podstawie bogatej literatury z zakresu nadzoru bankowego i kryzysów finansowych oraz analizy polskich i europejskich regulacji prawnych dotyczących funkcjonowania unijnych i polskich instytucji nadzorczych w ostatnim okresie.

W opracowaniu postawiono hipotezę, że ostatni kryzys finansowy miał znaczący wpływ na zmiany w organizacji i funkcjonowaniu nadzoru bankowego w Unii Europejskiej oraz w Polsce, zarówno pod względem strukturalnym, jak i ostrożnościowym.

Kryzys i jego skutki pokazały jednoznacznie, że trzeba poszukiwać dla rynków finansowych regulacji o charakterze uniwersalnym, które odpowiadałyby potrzebom wszystkich uczestników rynku finansowego. Ważne jest przede wszystkim to, że z ostatniego kryzysu wyciągnięto wnioski i regulatorzy oraz instytucje nadzorcze starają się wypracować

---

* Dr, Katedra Bankowości, Wydział Zarządzania, Uniwersytet Gdański, ul. Armii Krajowej 101, 81-824 Sopot, dorotakow@wp.pl

regulacje zabezpieczające interesy wszystkich uczestników rynku finansowego.

1. Pojęcie i skutki kryzysu finansowego

Kryzys finansowy jest dla gospodarki poważną konsekwencją niestabilności finansowej, jednak brak w literaturze przedmiotu całkowicie jednoznacznej jego definicji [Boczniewicz, Bojnowska, 2010, s. 18].

Najprościej kryzys finansowy można zdefiniować jako skrajny przypadek niestabilności [Ostalecka, 2009, s. 45]. Natomiast F. S. Mishkin przedstawia kryzys jako sytuację, w której mają miejsce zaburzenia na rynkach finansowych, które cechują się nagłym obniżeniem cen aktywów, a także upadłością różnych instytucji finansowych [Mishkin, 2002, s. 275]. Kryzys finansowy określany jest też jako proces, który wprowadza zaburzenia w systemach płatniczych różnych krajów oraz powoduje upadłości wielu instytucji finansowych [Szpringer, 2001, s. 31].

Podstawowe objawy kryzysu finansowego to:

- zakłócenia w funkcjonowaniu rynków finansowych,
- utrata płynności oraz niewypłacalność wielu instytucji finansowych,
- spadek cen aktywów w różnych krajach,
- wycofywanie depozytów bankowych przez ich właścicieli,
- utrata możliwości efektywnej alokacji środków,
- upadłości licznych instytucji finansowych,
- interwencje rządowe w celu zapobieżenia skutkom kryzysu [Boczniewicz, Bojnowska, 2010, s. 111].

W kontekście powyższych rozważań bardzo trudno jest znaleźć jednoznaczną odpowiedź na pytanie, jaki wpływ globalny kryzys finansowy miał na całokształt gospodarki światowej.

Kryzys finansowy ze Stanów Zjednoczonych bardzo szybko rozprzestrzenił się na inne kraje, gdyż rynek kredytu hipotecznego powiązany był z sekurytyzacją. Największą grupę nabywców papierów wartościowych opartych na kredytach hipotecznych stanowiły banki zagraniczne oraz instytucje finansowe z różnych kontynentów [Czekaj, 2010, s. 196].

Międzynarodowy Fundusz Walutowy oszacował, że w latach 2007–2010 odpisy sektora bankowego na złe kredyty hipoteczne i papiery wartościowe wyemitowane na ich bazie osiągnęły poziom 2276 mld USD. Udział banków amerykańskich w tych odpisach wynosił prawie 39%, banków brytyjskich prawie 20%, banków strefy euro ponad 29%, pozo-

stałych banków europejskich niecałe 7% oraz banków azjatyckich 5% [Global Financial Stability Report, 2010, s. 12]. Skutki bezpośrednio załamania rynku kredytów hipotecznych w USA najbardziej odczuły rynki finansowe krajów wysoko rozwiniętych, ponieważ poprzez swój zasięg miały największy dostęp do instrumentów, których rynek się załamał. Banki i inne instytucje finansowe gospodarek wschodzących (w tym Polski) nie odczuły bezpośrednich strat z tytułu inwestycji w te instrumenty z powodu małego dostępu do nich [Adamczyk, 2012, s. 24].

Większość krajów odczuła skutki kryzysu w postaci pogorszenia sytuacji gospodarczej, gdyż:

- nastąpił spadek popytu w krajach wysoko rozwiniętych, co skutkowało załamaniem eksportu światowego,
- nastąpił wstrząs na rynkach finansowych i walutowych, który skutkowało gwałtownymi zmianami kursów walut, przede wszystkim w krajach wschodzących.

Skutki kryzysu szczególnie dotkliwe były dla eksportu oraz importu wszystkich krajów. Światowy eksport w roku 2009 obniżył się o 12%, a światowy import o 12,9% [Adamczyk, 2012, s. 25]. Kryzys odbił się także na tempie wzrostu PKB różnych krajów. W 2009 roku światowy PKB spadł o 2,9%. Główną przyczyną spadku PKB było załamanie handlu światowego. Inne negatywne skutki kryzysu to:

- upadłości różnych instytucji finansowych,
- nacjonalizacja tych instytucji, które były na krawędzi bankructwa (np. brytyjski Northern Rock),
- przejęcia różnych instytucji (np. Merrill Lynch przez Bank of America),
- załamanie rynków papierów wartościowych w USA, Wielkiej Brytanii, krajach strefy euro oraz krajach azjatyckich,
- straty funduszy inwestycyjnych oraz emerytalnych,
- spadek produkcji, wzrost bezrobocia, spadek konsumpcji, spadek inwestycji,
- wzrost wydatków rządowych oraz przyrost długu publicznego [Nawrot, 2009, s. 83–110].

2. Zmiany organizacyjne w europejskim nadzorze bankowym

Krajem, który bardzo wyraźnie zareagował na skutki kryzysu finansowego, była Wielka Brytania. W kwietniu 2013 roku wprowadzono tam nowy system nadzoru finansowego. Zmiana ta spowodowana była

niezadowoleniem z funkcjonującego dotychczas systemu, który absolutnie nie sprawdził się podczas kryzysu finansowego. Zdecydowano, że zamiast jednego będą działały dwa uzupełniające się kompetencjami urzędy, które mają skuteczniej zapobiegać kryzysom bankowym [www.london.trade.gov.pl, 2015]. W ramach reformy systemu nadzoru finansowego zlikwidowano Agencję ds. Usług Finansowych – FSA, która wzięła na siebie odpowiedzialność za niepowodzenia podczas kryzysu finansowego w 2008 roku. W miejsce FSA powołano dwa urzędy: Urząd Przewodności (Prudential Regulation Authority – PRA) i Urząd ds. Prowadzenia Operacji Finansowych (Financial Conduct Authority – FCA). Zadaniem PRA (usytuowanego w strukturach banku centralnego) jest ochrona stabilności firm działających na rynku usług finansowych, a zadaniem FCA jest nadzór nad prowadzonymi przez nie operacjami.

PRA nadzoruje około 1700 instytucji finansowych (banki, firmy ubezpieczeniowe i towarzystwa kredytowe), natomiast FCA – oprócz kontroli działalności tych firm obejmuje kontrolą około 26 000 firm dokonujących operacji na rynku finansowym (maklerów, doradców inwestycyjnych i podmiotów zarządzających funduszami) [www.lemonde.fr, 2015]. Nadzór nad dwoma nowymi urzędami sprawuje Komitet ds. Polityki Finansowej oraz Bank Anglii [www.eur-lex.europa.eu, 2015]. FCA nie jest częścią Banku Anglii, lecz odrębną instytucją. Odpowiedzialność FCA skupia się na firmach realizujących operacje na rynku finansowym. Normy ostrożnościowe w Wielkiej Brytanii są regulowane przez PRA [www.bankofengland.co.uk, 2015].

Globalizacja w gospodarce światowej stwarza nowe szanse, ale także zagrożenia. Są one też impulsem do podejmowania działań zmierzających do ujednoczenia zasad i przepisów w różnych sektorach. Ostatni kryzys finansowy ukazał słabe strony krajowych rozwiązań w zakresie nadzoru bankowego i doprowadził do szybkiego przygotowania zmian i nowych regulacji nadzorczych.

Europejski System Nadzoru Finansowego jest systemem, który istnieje w Unii Europejskiej od 1 stycznia 2011 roku i jest elementem nowej architektury w europejskim nadzorze finansowym. European Banking Authority (EBA) jest częścią tego systemu. Zastąpiono nim Komitet Europejskich Organów Nadzoru Bankowego (CEBS).

W skład Europejskiego Systemu Nadzoru Finansowego wchodzi:

- Europejska Rada ds. Ryzyka Systemowego,
- Wspólny Komitet Europejskich Urzędów Nadzoru,

- organy nadzoru państw członkowskich,
- Europejski Urząd Nadzoru Bankowego – EBA,
- Europejski Urząd Nadzoru Ubezpieczeń i Pracowniczych Programów Emerytalnych – EIOPA,
- Europejski Urząd Nadzoru Giełd i Papierów Wartościowych – ESMA.

EBA czuwa nad przestrzeganiem regulacji ostrożnościowych i organizuje nadzór nad systemem bankowym w UE. Jest organem niezależnym, ale odpowiada przed Komisją Europejską, Radą Europejską i Parlamentem Europejskim [www.eba.europa.eu, 2015].

3. Wpływ Nowej Bazylejskiej Umowy Kapitałowej i Dyrektywy CRD IV na zmiany w europejskim nadzorze bankowym

W odpowiedzi na kryzys finansowy w Bazylejskim Komitecie Nadzoru Bankowego rozpoczęto prace nad nowymi rozwiązaniami dotyczącymi bezpieczeństwa instytucji finansowych. Nowy zbiór rekomendacji nazwano Bazylea III. Obowiązuje on od 2013 roku, natomiast jego całkowite wdrożenie przewidywane jest na 2019 rok [Pyka, 2014, s. 197].

W ramach Bazylei III wprowadzono następujące zmiany w regulacjach nadzorczych:

- w zakresie płynności krótkoterminowej – zalecono stosowanie wskaźnika LCR do mierzenia jej wielkości,
- w zakresie płynności długoterminowej – zalecono wykorzystywanie wskaźnika NSFR, aby zminimalizować niedopasowanie terminów zapadalności i wymagalności bankowych aktywów i pasywów,
- w zakresie dotyczącym stosowania zmiennego współczynnika CAR (*capital adequacy ratio*), który ma za zadanie działać antycyklicznie,
- w zakresie wprowadzenia ograniczeń związanych z podziałem zysku przez banki – zobowiązane są one gromadzić większą bazę kapitałową, która ma za zadanie działać jak dodatkowe zabezpieczenie przed utratą płynności,
- w zakresie wprowadzenia zabezpieczenia płynności w postaci dodatkowego bufora kapitałowego.

Nowe regulacje zawarte w Bazylei III wdrożono w wielu państwach. Znalazły się one w unijnym pakiecie CRD IV/CRR, który zastąpił poprzednie dyrektywy CRD I, CRD II i CRD III [Pyka, 2014, s. 199].

4. Nowe zmiany w regulacjach dotyczących adekwatności kapitałowej banków

Powszechnie wiadomo, że główną odpowiedzialność za ostatni kryzys ponoszą największe banki. Tworzyły one i dokonywały transferu aktywów, które następnie obciążały cały system finansowy. Z tego powodu Rada Stabilności Finansowej (RSF) zaproponowała całkowicie nowy standard ostrożnościowy dla największych banków, który ma pozwolić, aby w razie potrzeby zlikwidować je bez obciążania całego systemu finansowego. Propozycja Rady Stabilności Finansowej jest nowością, bo w praktyce oznacza dla największych banków dwukrotne zwiększenie wymogów kapitałowych w porównaniu do tych, jakie zawiera Bazylea III. Jest to także istotne dla polskich banków, gdyż są kapitałowo powiązane z tymi największymi bankami. Duże instytucje kredytowe często podejmują nadmierne ryzyko, a kryzys pokazał, że nawet upadek średniej wielkości banku może spowodować zachwianie dużej części gospodarki światowej [Pawłowicz, Broniewski, 2015]. Największe banki często funkcjonują z przekonaniem że „są zbyt duże, by upaść” i liczą na to, że państwo je ochroni lub poniesie ewentualne koszty ratowania ich przed upadłością. To sytuacja, która zachęca je do coraz większego ryzyka. Na świecie jest 30 banków uznanych za globalnie największe i systemowo najważniejsze. Liczba tych instytucji jest każdego roku uaktualniana przez RSF. Banki znajdujące się na tej liście zobligowano od 2016 roku do stopniowego zwiększania buforu kapitału CET 1. Rada zaproponowała w listopadzie 2014 roku wprowadzenie standardu zdolności do absorpcji strat (TLAC) dla największych na świecie banków o zasięgu transgranicznym [www.obserwatorfinansowy.pl, 2015].

W TLAC założono wprowadzenie dodatkowych wymogów ostrożnościowych wobec 30 największych banków uznanych za najważniejsze z punktu widzenia ryzyka systemowego. Wymogi te nazwano zdolnością do całkowitej absorpcji strat (TLAC). Zgodnie z propozycją RSF największe banki powinny od 1 stycznia 2019 roku dysponować rezerwą instrumentów kapitałowych i dłużnych, o wartości co najmniej 16–20% aktywów ważonych ryzykiem, które mogłyby zostać skonwertowane na kapitał, gdyby sytuacja tego wymagała. Rezerwa ta powinna być na poziomie co najmniej dwukrotnego wskaźnika dźwigni, używanego też do oceny adekwatności kapitałowej banków [www.obserwatorfinansowy.pl, 2015]. W ramach EBA przedstawiono także standard minimalnego wymogu funduszy własnych oraz kwalifikowanych pasywów – MREL. Nie

powinien on kolidować z wprowadzeniem wymogu TLAC. Założono, że dwa nowe standardy powinny się uzupełniać.

Nowe wymogi ukierunkowano na tworzenie standardów jednako-
wych dla wszystkich instytucji. Tak właśnie działają wskaźniki kapi-
tałowe, dźwigni finansowej oraz normy płynności, obejmujące w rów-
nym stopniu zarówno największe globalne instytucje, jak i małe banki.

Ważna jest także koncepcja uporządkowanej likwidacji banków, czy-
li resolution. Upadłość banku nie powinna spowodować efektu domina
w systemie finansowym, a władze publiczne nie powinny go ratować pu-
blicznymi pieniędzmi. Najważniejszym elementem resolution jest mecha-
nizm pokrycia strat banku w pierwszej kolejności z kapitału oraz jego nie-
zabezpieczonych zobowiązań wobec wierzycieli. Resolution zmniejsza
lub wyklucza wsparcie banków ze strony rządów. Do pokrycia strat bank
musi mieć wystarczające kapitały własne oraz kwalifikowane zobowiąza-
nia, czyli wspomniane wcześniej MREL, po to, by w przypadku koniecz-
ności likwidacji mogły być one użyte na pokrycie strat. Europejski Urząd
Nadzoru Bankowego (EBA) uważa, że wysokość MREL powinna zależeć
od złożoności, skali działania, profilu ryzyka, rodzaju podejmowanych
operacji, struktury i systemowej istotności konkretnej instytucji [Ramo-
towski, 2015].

Polska nie jest reprezentowana w Radzie Stabilności Finansowej, jed-
nakże rozwiązania proponowane przez Radę mają wielkie znaczenie dla
banków działających na polskim rynku, gdyż są one spółkami zależnymi
dużych grup bankowych. Dla Polski ważne jest to, że w rozwiązaniach
proponowanych przez RSF wyróżnia się zewnętrzny TLAC – wymóg do-
tyczący spółek dominujących – oraz wewnętrzny TLAC – dotyczący
spółek zależnych, funkcjonujących poza krajem macierzystym spółki do-
minującej. TLAC wewnętrzny ma służyć rekapitalizacji spółek zależnych
przez spółkę dominującą. Polskie stanowisko w sprawie TLAC i MREL
porusza problematykę wielkości banku jako pojęcia względnego, gdyż in-
stytucje bankowe w jednym kraju mogą być traktowane jako banki śred-
niej wielkości, natomiast w mniejszym kraju goszczącym – jako banki
o dużym znaczeniu dla całego systemu. Według opinii polskich finansi-
stów wymóg minimalny TLAC (na poziomie 16–20% aktywów ważonych
ryzykiem, nie mniej jednak niż dwukrotność wymaganego w Bazylei III
współczynnika dźwigni) jest bezpieczny w aktualnych warunkach. Wy-
mogi TLAC oraz MREL należy stosować zarówno do pojedynczych pod-
miotów finansowych, jak i w stosunku do ich spółek zależnych. Wpływ

wymogu TLAC na pewno wpłynie na wzrost kosztów, ale w długim okresie nie powinien być istotny dla instytucji finansowych, jeśli dzięki niemu będą one odbierane jako bardziej bezpieczne. Skutkiem wprowadzenia TLAC będzie zapewne zwiększenie kosztów pozyskiwania finansowania w bankach [Pawłowicz, Broniewski, 2015].

5. Zmiany w polskim nadzorze bankowym po kryzysie finansowym

Od 1 stycznia 2014 roku w Polsce obowiązują zasady określone w unijnym pakiecie CRD IV/CRR, który stworzono w odpowiedzi na załamanie w sektorze bankowym w czasie kryzysu. Pakiet składa się z dyrektywy CRD, która wymaga stopniowego wdrażania jej postanowień do systemu danego państwa oraz z rozporządzenia CRR wprowadzanego do rozwiązań krajowych w całości i stosowanego bezpośrednio. Dlatego większość norm ostrożnościowych uchwalonych przez KNF powinna zostać zastąpiona przepisami zawartymi w rozporządzeniu CRR [Brzozowski, 2014, s. 3].

Przygotowano w ramach UKNF projekt nowelizacji ustawy Prawo bankowe. Zmiany mają na celu dostosowanie i zharmonizowanie krajowych przepisów z europejskimi wytycznymi zawartymi w pakiecie CRD IV/CRR.

Konsekwencją wprowadzania pakietu CRD IV/CRR w polskim systemie bankowym jest zobligowanie banków do utrzymywania współczynnika Tier 1 co najmniej na poziomie 9% oraz do utrzymywania współczynnika wypłacalności co najmniej na poziomie 12% [www.knf.gov.pl, 2015].

Zmiany, jakich dokonano w polskich rozwiązaniach nadzorczych od 2008 roku, dotyczą:

- utworzenia Komitetu Stabilności Finansowej,
- znowelizowania ustawy Prawo bankowe oraz ustawy o BFG,
- znowelizowania ustawy o NBP,
- znowelizowania ustawy o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się oraz o bankach zrzeszających,
- uchwalenia przez KNF uchwały odnoszącej się do funduszy podstawowych banku,
- ujednolicenia z przepisami unijnymi norm dotyczących monitorowania i sprawowania kontroli nad dużymi ekspozycjami,

- wprowadzenia nowych zasad dotyczących zarządzania ryzykiem utraty płynności w bankach [www.nbp.pl, 2015],
- wprowadzenia uchwały nr 72/2012 KNF o zakresie i szczegółowych zasadach wyznaczania wymogów kapitałowych z tytułu poszczególnych rodzajów ryzyka w bankach,
- wprowadzenia uchwały nr 307/2012 KNF o wyznaczaniu wymogów kapitałowych związanych z poszczególnymi rodzajami ryzyka,
- wprowadzenia uchwały nr 173/2012 KNF z dnia 19 czerwca 2012 r. o limicie koncentracji zaangażowań,
- zmiany ustawy o SKOK-ach,
- przyjęcia rekomendacji S oraz rekomendacji T w 2013 r.,
- wprowadzenia rekomendacji M oraz rekomendacji D [www.nbp.pl, 2015],
- znowelizowania Rekomendacji A [uchwała KNF z dnia 5 maja 2010 r., 2010],
- znowelizowania Rekomendacji I [uchwała KNF z dnia 23 lutego 2010 r., 2010].

Wprowadzenie Rekomendacji T w lutym 2010 r. miało wpływ na zmniejszenie akcji kredytowej w Polsce. Rekomendacja ta wprowadziła bowiem bardziej rygorystyczne przepisy dotyczące udzielania kredytów detalicznych. Wprowadzono w życie nowe standardy oceny zdolności kredytowej, zmieniono wysokość maksymalnej sumy rat kredytu, jakimi można obciążyć kredytobiorcę, dokonano zmian co do wysokości wpłaty własnej oraz ustalono nowe wymogi w zakresie prawnych zabezpieczeń spłaty kredytu [www.knf.gov.pl, 2015]. Wprowadzenie bardziej rygorystycznych standardów skutkowało zmniejszeniem rozmiarów akcji kredytowej w Polsce, w szczególności w zakresie udzielanych kredytów mieszkaniowych. Według danych BIK wartość udzielanych kredytów mieszkaniowych spadła o ponad 50 mln złotych, jeśli porównać dane z 2014 roku w stosunku do roku 2010 [www.bik.pl, 2015].

Zakończenie

Kryzys finansowy jest zjawiskiem, które zawsze niesie za sobą wiele negatywnych skutków dla systemu finansowego oraz dla całej gospodarki. Jednakże niektóre zjawiska, które są reakcją na kryzys, mogą mieć korzystny wpływ na gospodarkę światową w dłuższym okresie. Ma to związek z tym, że każdy kryzys wpływa na wypracowanie nowych regulacji ostrożnościowych zabezpieczających system finansowy przed jego

skutkami. Istotne dla każdej gospodarki jest to, aby wypracować metody zabezpieczające ją przed kryzysem, a nie walczyć z jego skutkami. Ważne jest też, aby metody te obejmowały przyczyny kryzysu w skali globalnej ze względu na rozmiar działalności współczesnych instytucji finansowych, które funkcjonują na różnych rynkach finansowych oraz wykonują swoją działalność w różnych krajach. Dlatego tak ważne jest wypracowanie spójnych regulacji dla instytucji bankowych o zasięgu transgranicznym. Dużą rolę odgrywają tutaj instytucje, takie jak: Rada Stabilności Finansowej, Europejski Urząd Nadzoru Bankowego oraz Bazylejski Komitet Nadzoru Bankowego.

Najważniejsza dla stabilności systemu bankowego jest problematyka wypłacalności i adekwatności kapitałowej banków oraz ich płynność. I właśnie w powyższym zakresie dokonano największych zmian w regulacjach ostrożnościowych po kryzysie finansowym. Miały one miejsce zarówno w europejskich przepisach, ale także znalazły odzwierciedlenie w polskich regulacjach dotyczących funkcjonowania systemu bankowego. Zdaniem autorki, najbardziej istotne zmiany w polskim nadzorze bankowym dotyczą zaostrzenia wymogów dotyczących udzielania kredytów hipotecznych. Znaczące zmiany wprowadzono również w zakresie adekwatności kapitałowej banków, stosując rozwiązania postulowane przez EBA. W zakresie nadzoru europejskiego najnowsze rozwiązania to te dotyczące wymogów TLAC i MREL, co do których także polskie środowisko finansowe wyraziło swoją opinię w ramach Europejskiego Kongresu Finansowego. Wymienione wymogi poruszają istotną tematykę instytucji finansowych „systemowo ważnych” dla funkcjonowania i bezpieczeństwa całego globalnego systemu finansowego.

Literatura

1. Adamczyk M. (2012), *Współczesny kryzys finansowy*, w: *Wyzwania gospodarki globalnej*, Prace i Materiały Instytutu HZ UG, Gdańsk.
2. Boczniewicz A., Bojnowska A. (2010), *Kryzys finansowy jako przejaw niestabilności systemu finansowego*, w: *Gospodarka, Nowe perspektywy po kryzysie*, Kalinowski M., Pronobis M. (red.), CeDeWu, Warszawa.
3. Brzozowski M. (2014), *CRDIV, CRR – instrumenty makroostrożnościowe*, Wyd. NBP, Warszawa.
4. Czekaj J. (2010), *Wpływ światowego kryzysu gospodarczego na polską gospodarkę*, w: *Globalizacja, kryzys i co dalej?*, Kołodko G. (red.), Poltext, Warszawa.

5. Global Financial Stability Report (2010), IMF, Washington DC.
6. Mishkin F. S. (2002), *Ekonomika pieniądza, bankowości i rynków finansowych*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
7. Nawrot W. (2009), *Globalny kryzys finansowy XXI wieku. Przyczyny, przebieg, skutki, prognozy*, CeDeWu, Warszawa.
8. Ostalecka A. (2009), *Kryzysy bankowe i metody ich przewyżyczenia*, Difin, Warszawa.
8. Pawłowicz L., Broniewski R. (2015), *Nowe propozycje tylko ograniczą moralny hazard w bankach*, obserwator finansowy.pl, dostęp dnia 6.05.2015.
9. Pyka I. (2014), *Nowe regulacje bankowe a stabilność finansowa polskiego sektora bankowego*, Katowice.
10. Ramotowski J. (2015), *Koniec z bankami za dużymi by upaść*, obserwator finansowy.pl, dostęp dnia 16.05.2015.
9. Rekomendacja A (2010), Komisja Nadzoru Finansowego, Warszawa.
10. Rekomendacja I (2010), Komisja Nadzoru Finansowego, Warszawa.
11. Rekomendacja S (2011), Komisja Nadzoru Finansowego, Warszawa.
12. Rosati D. (2014), *Regulacje makroostrożnościowe a stabilność sektora bankowego*, BIK, Wyd. NBP, Warszawa.
13. Szpringer W. (2001), *Bezpieczeństwo systemu bankowego (Konkurencja czy współpraca?)*, Twigger, Warszawa.
14. Uchwała KNF nr 307/2012 o wyznaczaniu wymogów kapitałowych związanych z poszczególnymi rodzajami ryzyka, Dz.Urz. KNF Nr 2, poz. 11 z późn. zm.
15. Uchwała KNF nr 173/2012 o limicie koncentracji zaangażowań, Dz.Urz. KNF Nr 1, poz. 9.
16. Ustawa z dnia 21 lipca 2006 r. o nadzorze nad rynkiem finansowym, Dz.U. Nr 157, poz. 1119 z późn. zm.
17. Ustawa z dnia 7 listopada 2008 r. o Komitecie Stabilności Finansowej, Dz.U. Nr 209, poz. 1317.
18. Ustawa z dnia 23 października 2008 roku o zmianie ustawy o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym oraz o zmianie innych ustaw, Dz.U. z 2008 r. Nr 209, poz. 1315.
19. Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o zmianie ustawy o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym, Dz.U. Nr 196, poz. 1214.
20. www.london.trade.gov.pl, dostęp dnia 15.05.2015.
21. www.lemonde.fr, dostęp dnia 10.05.2015.
22. www.eba.europa.eu, dostęp dnia 19.05.2015.

23. www.knf.gov.pl, dostęp dnia 20.05.2015.
24. www.nbp.pl, dostęp dnia 20.05.2015.
25. www.bankofengland.co.uk, dostęp dnia 20.05.2015.
26. www.obserwatorfinansowy.pl, dostęp dnia 16.05.2015.
27. www.bik.pl, dostęp dnia 20.05.2015.

Streszczenie

Ostatni kryzys finansowy miał wiele skutków, które negatywnie wpłynęły na cały system finansowy. Do tych najbardziej dotkliwych należy zaliczyć upadłości instytucji finansowych, interwencje rządowe na rynkach finansowych, spadek cen aktywów, utratę płynności i wypłacalności przez instytucje finansowe, spadek PKB oraz załamanie w handlu światowym. Z tego powodu istotne było wypracowanie nowych, bezpieczniejszych reguł i norm nadzorczych dotyczących banków. Bazylea III wprowadziła zmiany w zakresie płynności krótko- i długoterminowej oraz współczynnika CAR. Wprowadzono nowy unijny pakiet CRDIV/CRR. Ostatnie dyskusje i rozważania na temat nowych rozwiązań dotyczących adekwatności kapitałowej banków. Te nowe rozwiązania noszą nazwę TLAC i MREL. TLAC zakłada wprowadzenie dodatkowych wymogów ostrożnościowych wobec 30 największych banków, które uznane zostaną za najważniejsze z punktu widzenia ryzyka systemowego. Wymogi te nazwano zdolnością do całkowitej absorpcji strat. EBA przedstawił także standard minimalnego wymogu funduszy własnych oraz kwalifikowanych pasywów – MREL. Nie będzie on kolidował z wprowadzeniem wymogu TLAC. Te dwa nowe standardy powinny się nawzajem uzupełniać.

Także polskie władze nadzorcze nie pozostały obojętne na kryzys i wprowadziły szereg nowych rozwiązań. Utworzony został Komitet Stabilności Finansowej, znowelizowano ustawę Prawo bankowe, ustawę o NBP oraz o BFG, wprowadzono przepisy z unijnego pakietu CRDIV/CRR oraz wprowadzono szereg nowych rekomendacji. Wszystkie te rozwiązania mają spowodować utrzymanie stabilności sektora bankowego w Polsce.

Warto także nadmienić, że w Wielkiej Brytanii zaszły spore zmiany organizacyjne w zakresie wykonywania nadzoru bankowego w tym kraju. Zlikwidowano FSA, a w jej miejsce utworzono dwa nowe urzędy – PRA i FCA. Zmiany te wprowadzono w celu sprawniejszego wykonywania nadzoru i wcześniejszego wychwytywania sygnałów kryzysowych.

Słowa kluczowe

kryzys finansowy, nadzór bankowy, adekwatność kapitałowa banków

Changes in the european banking supervision after the financial crisis (Summary)

The recent financial crisis had many consequences which influenced negatively the entire financial system. To the most severe there should be included: business failures of financial institutions, governmental interventions on the financial markets, decrease of the asset prices, loss of liquidity and solvency of financial institutions, the decline in GDP and the collapse in the world trade. For this reason, it was important to develop new, safer supervisory rules and standards on banks. Basel III has introduced changes in the scope of short- and long-term liquidity and CAR. A new European Union package CRDIV / CRR has been introduced. Recent discussions and considerations concern new solutions on the banking capital adequacy. These new solutions are called TLAC and MREL. TLAC envisages the introduction of additional precautionary requirements against the 30 largest banks which are to be considered most important from the perspective of systemic risk. These requirements have been called Adequacy of loss-absorbing capacity. The EBA also presented the standard of minimum requirement for own funds and eligible liabilities – MREL. It will not interfere with the introduction of the TLAC requirement . These two new standards should complement each other.

Polish supervisory authorities also did not remain indifferent to the crisis and introduced a series of new solutions. The Financial Stability Committee has been created, the Banking Law, the Law on the NBP and the BGF have been amended, there have been introduced legislations from the European Union CRDIV / CRR package and a series of new recommendations. All of these solutions are supposed to cause the maintenance of the stability of the banking sector in Poland.

It is also worth mentioning that there took place considerable organizational changes in the UK in the range of the execution of supervision in this country. FSA has been resolved and in its place there have been created two new offices of – PRA and FCA. Changes have been implemented for the better execution of supervision in this country and earlier capture of signals of crisis.

Keywords

financial crisis, banking supervision, banking capital adequacy